

IPR in New Value Creation: tutkimusprojektin loppuraportti

Toimittanut Olli Pitkänen

IPR in New Value Creation oli monitieteinen tutkimusprojekti, jonka tavoitteena oli luoda osaamista ja kehittää menetelmiä ja työvälineitä aineettomien oikeuksien arvon määrittämiseen.

Projekti etsi vastauksia kysymykseen: millaisia keinoja voidaan tulevaisuudessa käyttää aineettoman pääoman ja etenkin aineettomien oikeuksien, kuten patenttien ja tekijänoikeuksien, arvon määrittämiseen? Tähän yhteiseen pääkysymykseen haettiin vastausta usean tieteenalan yhteisvoimin.

Projektin tutkijat edustivat liiketaloustieteen, oikeustieteen ja tulevaisuudentutkimuksen huippuosaamista IPR University Centerissä, Aalto-yliopistossa, Turun yliopistossa ja Helsingin yliopistossa.

Projektin rahoittivat Tekes, osallistuvat yliopistot sekä Nokia, Wärtsilä, Yleisradio, työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Teosto.

Koko projektin vastuullinen johtaja oli IPR University Centerin tutkimusjohtaja, dosentti Olli Pitkänen. Aalto-yliopiston osuutta projektissa johti professori Matti Rossi, Helsingin yliopiston osuutta professori Taina Pihlajarinne ja Turun yliopiston osuutta professori Tuomas Mylly.

Projektin ohjausryhmään kuuluivat:

- Ilkka Rahnasto, Nokia (puheenjohtaja)
- Timo Vuorimies, Wärtsilä
- Ano Sirppiniemi, Teosto
- Katri Olmo, Yleisradio
- Petra Tarjanne, TEM
- Jorma Waldén (varalla Perttu Virtanen), OKM
- Olli Pitkänen, IPR University Center / Hanken
- Taina Pihlajarinne, Helsingin yliopisto
- Matti Rossi, Aalto-yliopisto
- Tuomas Mylly, Turun yliopisto

Tekesin edustajana oli aluksi Minna Suutari, välillä Merja Salonen ja myöhemmin Matti Säynätjoki.

Työpajat

Projektin keskeinen työskentelymuoto oli sarja pelillisiä tulevaisuustyöpajoja, joilla luotiin skenaarioita tutkimuskohteiden kehittymisestä tulevaisuudessa sekä yhteistä lähtökohtaa ja käsitteistöä eri alojen tutkijoille.

Työpajoissa hyödynnettiin Vesa Kantolan ym Aalto-yliopistossa kehittämiä pelillisiä työpa-

jamenetelmiä.¹ Vesa Kantola veti työpajat ja ne onnistuivat hyvin. Tutkijat saivat arvokasta tietoa ja yhteistä näkemystä tutkittavien ilmiöiden tulevaisuudesta ja osallistujat antoivat positiivista palautetta siitä, että he pääsivät osaavassa ryhmässä keskustelemaan tärkeiksi kokemistaan asioista ja oppivat niistä uutta.

Pidimme heti alkuun tammikuussa 2015 ensimmäisen tulevaisuustyöpajan, jossa yhteisöllistä elokuvatuotantoa esimerkkinä käyttäen pohdittiin mm. ammattimaisen ja harrastuksenomaisen luovan työn lähentymistä toisiaan kohti, joukkorahoituksen merkitystä, teknologiayritysten roolia yhteisöllisessä projektissa, ilmaisen ja arvokkaan suhdetta sekä parodian ja brändin kiinnostavuutta.

Elokuussa 2015 toteutimme seuraavan työpajan. Sen teemaksi valittiin erityisesti Wärtsilän ja Nokian näkökulmaa korostava teollisuuden palvelullistuminen, teollinen internet ja niihin liittyvät aineettomat oikeudet. Työpaja onnistui hyvin. Vesa Kantola veti pelillisen skenaariotyöskentelyn ja asiantuntijat pääsivät keskustelemaan erityisesti siitä, mikä tieto palvelullistuvassa teollisuudessa on arvokasta, mitä ongelmia sen hyödyntämisessä on ja milloin siihen liittyviä oikeuksia voidaan säännellä lainsäädännössä ja milloin sopimukset ovat parempi väline.

Kolmas tulevaisuustyöpaja pidettiin 1.3.2016. Sen aiheena oli Yleen ja Teostoon liittyvä musiikin tekijänoikeuksia tulevaisuudessa laajasti käsittelevä teema. Vesa Kantola fasilitoi työpajan, Yle ja Teosto toivat mukaan asian-

Työpaja elokuussa 2015, kuva: Olli Pitkänen

tuntemustaan ja projektin tutkijat analysoivat tulokset. Työpajassa nousi esiin erityisesti tulevaisuuden rajat ylittävä, tietyille ryhmälle suunnattu sisällöntarjonta. Yhtenä esimerkkinä työpajassa pohdittiin, miten saamelaisen kieli, kulttuuri ja Lapin ekologia kohtaavat liiketoiminnan ja uudenlaisen kestävän turismin sekä toisena esimerkkinä islamilaista kulttuuria ja miten somalitaustaiset kättilöopiskelijat tulevaisuudessa käynnistävät kansainväliseksi kasvavan musiikkifestivaalin.

Kolmas työpaja maaliskuussa 2016, kuvat: Olli Pitkänen.

1 Esim. Kantola, V., Simanainen, M., & Pitkänen, O. (2013). Designing the Future Together: Expanding the Paradigm by Combining Futures Studies and Design Games. In Smeds & Irrmann (Eds.): The Boundary-Crossing Conference on Co-Design in Innovation (Co-Create 2013)

Neljäs tulevaisuustyöpaja käsitteli tulevaisuuden yhteistyötä yliopistojen ja yritysten välillä. Osallistujat keskustelivat yhteistyötä mahdollistavista rakenteista, kuten virtuaalisista tiloista hajallaan oleville tutkijoille ja hallinnon tukipalveluiden organisoimisesta, ja ”salkunhallinnasta”, kuten siitä, miten yhteen aihepiiriin saadaan riittävästi toisiaan tukevaa ja jatkuvuutta varmistavaa tutkimusta, miten yrityksille voidaan järjestää mahdollisuus investoida ”salkkuun” tai jopa ostaa se itsellen sekä miten riittävä paikallisuus ja infrastruktuuri voidaan varmistaa. Tärkeimmäksi aiheeksi nousi tutkijoiden kaupallistamisosaamisen lisääminen ja siihen liittyvät mekanismit, liiketoimintapotentiaalin analyysi, aineettomat oikeudet ja niitä koskeva osaaminen sekä yleinen kaupallinen osaaminen.

Matka Kaliforniaan

Tutkijaryhmämme vieraili huhtikuussa 2015 San Franciscossa sekä Palo Alton alueella sijaitseissa yrityksissä ja tutkimuslaitoksissa.² Nämä toimijat ovat kukin omalla alallaan aineettomien oikeuksien arvonmuodostuksen asiantuntijoita. Matkalle osallistuivat seuraavat projektin jäsenet: Olli Pitkänen ja Noora Arkia (IPR University Center), Tuomas Mylly (Turun yliopisto), Anette Alén-Savikko (Helsingin yliopisto), Matti Rossi, Mikko Riepula, ja Vesa Kantola (Aalto-yliopisto), Ano Sirppiniemi (Teosto) sekä vierailijoina Anna Haapanen (Roschier ja Stanfordin yliopisto) ja Noora Pinjamaa (Aalto-yliopisto).

Tiistaiamuna 7.4. vierailimme IPValue -nimisessä yrityksessä, jonka liiketoiminta koostuu pääasiassa yritysten konsultoinnista pa-

Berkeleyn yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, kuva: Olli Pitkänen

² Tämä luku perustuu Noora Arkian ja Olli Pitkäsen kirjoittamaan matkaraporttiin.

tenttipoolien hyödyntämisessä. Koska IPValue tarvitsee aineettomien oikeuksien arvonmäärittäystä käytännön toiminnassaan, olimme ennen kaikkea kiinnostuneita sen edustajien näkemyksestä siitä, miten arvo käytännössä määritetään. IPValuen edustajana tapaamisessa oli *George Park*. Kysyimme häneltä, millaisia malleja yritys käyttää patenttien arvon määrittämisessä. Saimme vastaukseksi, ettei yksiselitteistä kaavaa arvonmäärittämiseen ole olemassa. Arvoa määritettäessä otetaan huomioon monenlaisia seikkoja, kuten mikä kilpailevan yrityksen patentin arvo on, miten patenttia aiotaan käyttää ja miten suuria riskejä sen täytäntöönpanoon liittyy. Parkin tärkein viesti meille oli, että patenttien arvottamiseen liittyy monia epävarmuustekijöitä, eikä tarkkoja arvoja koskaan saada määritettyä. (<http://www.ipvalue.com/>)

Kuva: Olli Pitkänen

Tiistai-iltapäivänä menimme vierailemaan Prezillä, jonka liiketoiminta pohjautuu esitelmäohjelmistopalvelu prezi.com:in tarjoamiseen. Prezillä tapasimme *Sacha Osternin*. Yritys tarjoaa palveluaan ilmaiseksi, joten meitä kiinnosti eniten, mistä Prezin tuotto tulee. Ostern kertoi liiketoimintamallista, jossa Prezin tarjoaman palvelun perusversio on ilmainen ja käytettävissä internetselaimen välityksellä, mutta kaikki palvelun avulla tehty materiaali tulee julkiseksi ja vapaasti kenen tahansa käytettäväksi. Mikäli käyttäjä ei halua tekeminsä esitelmien julkisuutta, tulee tämän maksaa palvelun laajennetusta versiosta. Sen lisäksi, että Prezi tarjoaa maksua vastaan käyttäjälle mahdollisuuden estää esitelmiensä julkisuus, se myy myös lisätallennustilaa ja sen tuotto siis muodostuu näistä kahdesta lisäominaisuudesta suoritettavista maksuista. Projektimme kannalta kiinnostavinta Prezissä onkin juuri se, että vaikka sen nimikkotuote on täysin ilmainen, se lukeutuu maailmanlaajuisesti 50 tuottoisimman start-up yrityksen joukkoon. Mahdollisuus estää muita käyttäjiä käyttämästä tekijänoikeudella suojattua aineistoa on siis selvästi arvokas kauppatavara.

Keskiviikon 8.4.2015 ohjelma koostui projektimme tutkijoiden sekä Berkeleyyn yliopiston School of Lawn (*Boalt Hall*) ja Berkeley Center of Law & Technologyn yhteisestä työpajasta, johon osallistuminen oli matkamme päätarkoitus.

Työpajan isäntänä toimi Berkeleyyn yliopiston professori *Robert Merges*. Mukana oli myös yliopiston opiskelijoita ja tutkijoita, paikallinen Microsoftin edustaja sekä opiskelijoita Kalifornian yliopiston Hastings College of the Lawsta. Saimme esitellä näille amerikkalaisil-

le kollegoillemme IPR in New Value Creation -projektiamme sekä omia tutkimuskohteitamme ja saimme heiltä arvokasta palautetta sekä näkemyksiä työstämme.

Työpaja Berkeleyn yliopistossa. Etualalla Ano Sirppiniemi. Kuva: Vesa Kantola

Työpajan avasi professori Merges, joka kertoi immateriaalioikeuksien tämänhetkisestä merkityksestä. Hänen puheessaan korostui se, että nykyään erittäin arvokasta on myös moni sellainen aineeton pääoma, mitä ei suojata immateriaalioikeuksin. Lisäksi hän painotti, että immateriaalioikeuksien arvo ei välttämättä ole se, miltä ensisilmäyksellä saattaa näyttää. Usein on esimerkiksi niin, että vaikka oikeudet sinänsä olisivat olemassa, ei niitä ole järkevää pyrkiä täytöntöönpanemaan. Oikeudenhaltijat usein luopuvat oikeuksistaan muun muassa siksi, että niiden täytöntöönpaneminen olisi liian työlästä.

Professori Robert Merges kommentoi projektimme esityksiä. Kuva: Vesa Kantola.

Mergesin alustuksen jälkeen oli meidän vuoromme esitellä omia tutkimuskohteitamme. Ensin Olli Pitkänen esitteli IPR in New Value Creation -projektin yleisesti. Sitten Tuomas Mylly kertoi tutkimuksestaan ”standardies-sentiaalipatenttien” ja kilpailuoikeuden suhteesta. Mikko Riepula puhui aineettomasta omaisuudesta taloudelliselta kannalta ja erityisesti ohjelmistoyrityksen näkökulmasta. Anette Alén-Savikko esitteli yleisesti EU-oikeuden viimeaikaista kehitystä aineettomien oikeuksien alalla. Myös Anna Haapanen kertoi omasta tutkimuksestaan, joka koskee avoimen lähdekoodin ohjelmistoihin liittyviä patenttikysymyksiä. Tämän jälkeen Ano Sirppiniemi esitteli tilaisuudessa Teoston ja kertoi sen toiminnasta sekä erityisesti Teoston viimeaikaisista tutkimusprojekteista. Viimeisenä Noora Arkia esitteli pro gradu tutkielmansa aiheen, tekijänoikeuden EU:n laajuisen sammumisen erityisesti videopelien luovutuksissa. Lopuksi professori Merges vielä koosti tilaisuudessa puhutun loppupuheenvuorossaan.

Kuva: Vesa Kantola.

Torstaina 9.4.2015 ohjelmassa oli vierailut Tulevaisuudentutkimuksen instituutissa sekä Tekesin Palo Alton yksikössä ja Nexit Ventures -sijoitusyhtiössä.

Tulevaisuudentutkimuksen instituutin, Institu-

te for the Future (IFTF), edustaja *Sean Ness* esitteli instituutin toimintaa ja sen visioita tulevaisuudesta. Erityisesti hän puhui siitä, miten teknologian arvioidaan kehittyvän, mikä tietenkin vaikuttaa myös aineettomien oikeuksien merkitykseen tulevaisuudessa.

Sean Ness, Institute for the Future. Kuva: Vesa Kantola.

Tekesillä *Thuong Tan* sekä *Tiina Tanninen-Ahonen* kertoivat Tekesin toiminnasta Kaliforniassa sekä yhteistyöstä suomalaisten yritysten kanssa.

Nexit Venturesin edustaja *Michel Wendell* kertoi meille aineettomien oikeuksien arvostuksesta pääomasijoitusyhtiön näkökulmasta sekä malleista, joita yritykset käyttävät aineettomien oikeuksien hyödyntämisessä.

Kokonaisuutena vierailumme Kaliforniassa oli kattava katsaus Piilaakson kuulumisiin aineettomien oikeuksien näkökulmasta. Saimme kuulla amerikkalaisten ajatuksia aineettoman pääoman arvosta sekä arvostuksesta hyvin erilaisista näkökulmista ja tilaisuuden verrata Suomessa vallitsevaa näkemystä immateriaalioikeuksien merkityksestä Yhdysvalloissa vallitsevaan näkemykseen. Lisäksi saimme paikallisilta arvokasta palautetta tutkimuksestamme.

Loppuseminaari

Projektin avoin loppuseminaari järjestettiin 15.12.2016 Hankenilla. Tilaisuudessa Olli Pitkänen aluksi esitteli projektin. Tutkija Krista Rantasaari Turun yliopistosta piti esityksen patenttien arvon määrittämisestä. Professori Tuomas Mylly Turun yliopistosta kertoi yhtenäispatenttijärjestelmästä. Mikko Rieppala Aalto-yliopistosta puhui aineellisen ja aineettoman sulautumisesta liiketoiminnassa. Vesa Kantola kertoi työpajoissa käytetystä pelillisestä menetelmästä tulevaisuuden aineettoman arvon tutkimuksessa. Oikeudet informaatioon oli tutkija Anette Alén-Savikon aiheena. Olli Pitkänen piti esityksen lähioikeuksien suojan kohteesta. Lopuksi professori Aija Leiponen, Cornell University, käytti valmistellun kommenttipuheenvuoron, jossa hän esitti näkemyksiä kaikista seminaarin esityksistä. Yleisö osallistui myös aktiivisesti keskusteluun ja kommentoi tutkijoiden työtä.

Tutkimustulokset

Projektin aikana yksittäiset tutkijat tekivät tutkimustyötä projektin aihepiiristä. Seuraavassa käydään läpi tärkeimmät tulokset. Lisää tietoa tuloksista on tutkijoiden julkaisemissa artikkeleissa, joihin viitataan alla.

Krista Rantasaari tutki projektissa erityisesti patenttien arvoa:

Knowledge has become an important economic tool and it is associated with economic value. Thus, patent related transactions and new structures and ways of monetizing patents have emerged. Small, innovative growth companies have to survive in a very complex environment in order to succeed. The comp-

lexity of patent enforcement in Europe causes uncertainty among the IPR market actors. There are a variety of new entities that focus their business on patent related transactions and thus are involved in patent monetization. Patent funds bring opportunities, they enable the monetizing of patents and finance companies, but they also cause difficulties and litigation is used as threat to obtain financial compensation. Concerns regarding non-constructive use of patents under the unitary patent regime mainly come from the increased leverage a European wide patent right will provide. Thus, it is useful to consider some of the ways in which the proposed unitary patent regime may influence patent holding companies activities in Europe taking into consideration the Unitary Patent Regulation (UPR), the Agreement on a Unitary Patent Court (UPC) and the Rules of Procedure for the UPC. The main aim of the unitary patent system is to remove the fragmentation that arises from the current patent system in Europe and hence reduce both litigation cost and the cost of maintaining a portfolio of patents post grant. The willingness to invest in patents which enforceability is uncertain is difficult and this research evaluates the enforcement from start-ups and growth companies the point of view so that it is efficient and eventually increases the use of patents. The first article evaluates the procedural safeguards for start-ups and growth companies when acting as a defendant in patent litigation under the current system and the unitary patent system. First article will be published during the Springtime 2017. The second article concentrates on the patent valuation in the litigation and evaluates what kind of measures for the patent valuation the unitary patent system

offers when the UPC sets damages. Second article will be published in August 2017. The overall research has following methodological premises: New Institutional Economics (NIE) and a traditional legal-dogmatic approach is applied as a perspective. The relevant institutions are the relevant legislative environment, and the IPR market. The relevant organizational arrangements for this article are start-ups, growth companies and patent funds. Furthermore, the article seeks to provide comparisons between the diverse European systems and the focus is in Germany, the UK (England and Wales) and the Netherlands as these countries handle the majority of European patent cases and are therefore the most relevant ones for this research.

- Krista Rantasaari: European patent Transaction Market and Enforcement Complexity Turning Ideas into Asset: Valuation from Growth Companies Point of View

Anette Alén-Savikko on tutkinut Suomen tekijänoikeuslain muutosta, jolla lakiin lisätiin uusi säännös (251 §) televisio-ohjelmien verkkotallennuspalveluista. Hän pureutuu artikkelissaan niin verkkotallennuspalveluihin tekijänoikeudellisesti ongelmallisena ilmiönä kuin suomalaisen sääntelyratkaisun taustoihin. Erityisen kiinnostavaa on alan toimijoiden aikaansaama ehdotus lainmuutokseksi. Lisäksi artikkeli esittelee uuden säännöksen pääpiirteet ja perusoikeusliitännät. Lainsäädäntöratkaisua analysoidaan myös teoreettisessa viitekehyksessä lähinnä suhteessa kansalaisuuteen ja demokratiaan. Artikkelin nojautuu etenkin kulttuurisen demokratian ja kulttuurin demokratisoinnin käsitteisiin (Nieminen 2010; Evrard 1997).

- Alén-Savikko, Anette: Copyright-Proof Network-Based Video Recording Services? An Analysis of the Finnish Solution. *Javnost Vol 23, Issue 2, 204–219*: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13183222.2016.1162979>

Anette Alén-Savikko ja Olli Pitkänen ovat tutkineet oikeuksia tietoon EU-tasolla. He pyrkivät tunnistamaan ja analysoimaan erilaisia oikeudellisia instrumentteja ja määräysvaltaa suhteessa tietoon ja informaatioon. Keskiössä ovat aineettomat oikeudet, tietosuoja sekä liikesalaisuudet. Tutkimus tukee sitä havaintoa, ettei puhe 'tiedon omistamisesta' ole oikeudellisesti osuvaa. Tutkimuksessa käsitellään omistamisen ja kaupallistamisen teoreettista pohjaa. Lisäksi siinä esitellään ja analysoidaan erilaisia tapausesimerkkejä, joiden kautta tietoon kohdistuvia oikeuksia lähestytään käytännöllisemmällä tasolla. Tutkijat pyrkivät myös hahmottamaan tietoon kohdistuvien oikeuksien haasteita ja mahdollisuuksia digitaalisessa ympäristössä, esimerkiksi alustataloudessa ja teollisessa internetissä sekä avoimen datan ja lähdekoodin aikana.

- Alén-Savikko, Anette & Pitkänen, Olli: Rights and Entitlements in Information: Proprietary Perspectives and Beyond. In Bräutigam, T. & Miettinen, S. (eds.) *Data protection, privacy and European regulation in the Digital Age* (Forum Iuris 2016).

Timo Enroth on valmistellut hankkeessa oikeustieteen alaan kuuluvaa väitöskirjaa otsikolla *Tekijänoikeudellinen samankaltaisuuselämys oikeudellisena ratkaisuna*. Helsingin yliopiston oikeustieteelliseen tiedekuntaan tehtävän väitöskirjan arvioitu julkaisuaika on vuoden 2018 alussa. Projektin piirissä on tehty väitös-

tutkimuksen osuus, joka käsittelee taiteen- ja muotoilun tekijyyttä sekä tekijänoikeutta kannustimena ja toisaalta rajoja asettavana luovan työn säädösympäristönä.

Professori Taina Pihlajarinne on tutkinut tekijänoikeuteen kuuluvan kappaleenvalmistusoi-keuden käsitettä digitaalisessa ympäristössä:

Since of the very beginning of the modern copyright law history, the exclusive right for reproduction has been an integral part of copyright law. However, of the fundamental concepts of copyright, it is perhaps the least suitable for the digital environment due to its technical-functional nature. Flexible, principle-oriented regulation enabling context-sensitive outcomes and balancing of interests is needed in European copyright law. In this respect, often suggested solutions such as fair use -exception or implied licence -doctrine might not create enough adaptability whereas a better solution would be to reform the fundamental structures of copyright law. Even though achieving any radical changes to international conventions might not be realistic, this article tries to find an alternative approach to the concept of reproduction. Structural rather than substantive elements as substitutes for reproduction could be analogised out from the context of modern trademark law. Such approach would be consistent with the existing weak signals on convergence between the branches of industrial property law and copyright. As a structural adoption, a formulation stressing the legitimate interests behind the protection and consequences of utilisation of the protected object for these interests could be used in copyright law. One possibility would be a flexible instrument due to which it would be

evaluated whether utilisation of copyrighted work affects or is liable to affect the legitimate interests of the right holder, or alternatively, if the utilisation follows honest practice in the particular sector of creative industry.

- Pihlajarinne Taina: Should we Bury the Concept of Reproduction – Towards Principle-Based Assessment in Copyright Law? (Forthcoming)

Taina Pihlajarinne on tutkinut myös tavaramerkkiloukkauksia 3D-tulostuksessa ja kirjoittanut niistä kirjan luvun:

The book chapter focuses firstly on the problems of infringements of unconventional trademarks consisting of three-dimensional features and colours by using 3D printing techniques. Secondly, since these problems reflect on the principles of general trademark law, the possibilities to adapt the general trademark law doctrines to the 3D era are considered. As 3D technology clearly presents a revolutionary development by decentralising production, it certainly raises legal challenges in area of trademark law. Trademark law's general structure is promising when considering adaptation, since it has more solid connections with general principles and its structure does not, for the most part, lie within detailed provisions and concepts but more abstract provisions instead. However, since the current interpretations are not fully able to control the new situation, it seems that some modification to the general doctrines cannot be avoided. However, these modifications and revisions would mean only a slight and controlled shift of trademark paradigms, not a complete demolition and reconstruction of them. In the end, after the shifts to the trademark paradig-

ms proposed in this book chapter, the ultimate core of the trademark law would still be its current fundamentals: the principle of confusion, the principle of distinctiveness and the principle of protecting the independent goodwill of the sign.

- Pihlajarinne, Taina: Non-Traditional Trademark Infringement in the 3D Printing Context. In 3D printing, Intellectual Property and Innovation – Insights from Law and Technology. Editors: Ballardini, R-M., Norrgård, M. & Partanen, J. (toim.). Kluwer Law International. Forthcoming 2017.

Taina Pihlajarinne on yhdessä Max Oker-Blomin kanssa tutkinut aineettomia oikeuksia esi-
neiden internetin (IoT) kontekstissa ja julkaisut siitä artikkelin:

The article discusses the IoT and intellectual property law in the existing European legal context with special focus on Finnish copyright law, patent and trade mark law. It seems obvious that there might be a need for a legal intervention with respect to interoperability to assure a balance between protection and technological development. The data collective issue is more open to be solved by CJEU's case law. Since trade mark law is not involved in the very technical core of IoT development it will evolve more around chosen business strategies. Because IPR system is pressured by many technical developments, there is a risk of continuous fragmentation of the intellectual property laws. At some level this development might be unavoidable. However, it should be restricted by adopting flexible approaches rather than narrow ones in order to tackle new problems.

- Pihlajarinne, Taina & Oker-Blom, Max: Internet of Things and Intellectual Property Rights. Nordisk Immateriellt Rättskydd 5/2016.

Riku Neuvonen on analysoinut immateriaalioikeuksien oikeuttamisesta käytyä keskustelua ihmis- ja perusoikeuksien kokonaisuuden ja immateriaalioikeuksien toteutumiseen liittyvän oikeus- ja taloustieteellisen keskustelun kautta. Immateriaalioikeuksilla on ihmis- ja perusoikeusjärjestelmän kannalta kaksoisluonne: niiden väitetään tukevan keskeisiä ihmis- ja perusoikeuksia ja toisaalta yksinoikeusluonteensa ne toimivat myös rajoituksina.

- Neuvonen, Riku: ”Immateriaalioikeuksien oikeuttaminen - yksinoikeuksien asema ihmis- ja perusoikeuksien näkökulmasta” (tulossa 2017)

Riku Neuvonen on myös tutkinut tekijänoikeutta EU:n perusoikeuskirjan näkökulmasta. Tekijänoikeus on ollut EU:n harmonisoinnin kohteena unionin alkuaajoista lähtien ja se on turvattu myös perusoikeutena EU:n perusoikeuskirjassa. Asetelma luo uuden tilanteen EU:n alueelle sillä tekijänoikeus on ollut pitkään hankauksissa kansallisten perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien, erityisesti sananvapauden kanssa. Tutkimus avaa niitä näkökulmia, joita Euroopassa on esitetty tekijänoikeuden yksinoikeusluonteen puolesta ja sitä vastaan.

- Neuvonen, Riku: ”Author and Authorship - Justifying Copyright in European Legal Area” (tulossa 2017)

Olli Pitkänen on tutkinut lähioikeuksien suojan kohdetta. Aineettomien oikeuksien merkitys digitalisoituvassa yhteiskunnassa lisääntyy jatkuvasti. Yhä suurempi osa kaikesta arvok-

kaasta ympärillämme on aineetonta ja yhä tärkeämmäksi niin elinkeinoelämässä kuin yksityisten ihmisten elämässäkkin käy se, miten näitä arvokkaita aineettomia hyödykkeitä oikeudellisesti käsitellään. Keskeisessä osassa on tekijänoikeus lähioikeuksineen. Niinpä onkin surullista, että niihin liittyvä lainsäädäntö on kehittynyt jatkuvasti monimutkaisemmaksi ja vaikeaselkoisemmaksi. Pihlajarinne toteaa: ”Kenties kaikkein suurin ongelma on nykyisen lainsäädännön kasuistisuus, toisin sanoen yksityiskohtaiset, toimintaa kuvaavat käsitteet.”

Pitkäsén tutkimuksen tavoitteena on ollut hahmottaa tekijänoikeuslain 5. luvussa säädettyjen lähioikeuksien suojan kohdetta. Kysymyksenä on erityisesti, voiko pirstaleiselle lähioikeuksien kentälle löytää yhteistä pohjaa, joka selkiyttäisi oikeudellista tilannetta ja tekisi järjestelmän kestävämmäksi muuttuvassa maailmassa.

Tutkimuksessa selvitetään ensin tekijänoikeuden ja muiden aineettomien oikeuksien suojan kohteiden perusteita, aineettomien oikeuksien ja omistusoikeuden eroavaisuutta ja suojan kohteiden rajauksen tärkeyttä erityisesti digitalisoituvassa maailmassa. Sen jälkeen käydään läpi lähioikeuksien epäyhtenäinen kenttä osoittaen, ettei lähioikeuksilla ole sellaista johdonmukaista suojan kohdetta kuten tekijänoikeudella ja teollisoikeuksilla. Lopuksi esitetään, miten lähioikeuksia voitaisiin jatkossa selkiyttää painottamalla investointien merkitystä suojien kohteiden määrittämisessä.

- Pitkänen, Olli: Mitä lähioikeus suojaa? (tulossa Lakimies 2017)

Aalto-yliopiston tutkijatohtori Mikko Riepu-

lan englanninkielinen artikkeli otsikolla “The Short History of Intellectual Capital – What is the Concept Good for and for What Not?” käsittelee aineettoman ja henkisen pääoman (intellectual capital) käsitettä seuraavista näkökulmista: henkisen pääoman mittaaminen ja miten henkisen pääoman käsitteestä on monesti perusteetta odotettu saatavan apua yritysten arvostuksen laskemiseen; kuinka voidaan helposti todeta että kovinkaan suurempaan tarkkuuteen ei arvostuksessa päästä erittelemällä henkisen pääoman alalajeja ja miksi se ei yrityksistä huolimatta ole juurikaan yleistynyt raportointilajina; henkisen ja aineettoman pääoman yhteys ja erot, mikä osin palautuu englannin- ja suomenkielisen terminologian eroihin; ja käsitteen hyödyllisyys yritysjohdon näkökulmasta. Artikkelin kysyy myös, onko aineettomuus vs. aineellisuus näin karkeana jakona loppujen lopuksi kovinkaan oleellista tai hyödyllistä, olkoonkin että talouden suurin kasvupotentiaali voidaan karkeasti ottaen kategorisoida aineettoman puolelle, sillä henkisestä pääomasta aineellisenkin kaupan arvon kasvattaminen pitkälti on kiinni.

Lyhyesti voidaan todeta, että henkisen pääoman raportointi yritysten oleellisimpana omaisuuseränä ei ole saavuttanut sellaista menestystä tai levinnyt siihen laajuuteen kuin mitä esim. 10 vuotta sitten monet ennakoivat. Tähän esitetään muutamia syitä. Sen sijaan käsitteellä on oikein käytettynä käytännöllistä merkitystä yrityksen liiketoiminnan kehittämisessä ja liiketaloudellisessa koulutuksessa.

Mitä syvemmälle aineettoman pääoman olemusta tutkitaan, sitä ilmeisemmäksi käy toteamus että aineettomuus tai aineellisuus ei sinänsä ole tärkein kysymys. Kauppateelli-

sen tutkimuksen eturintamassa aineellinen ja aineettomuus sulautuvat toisiinsa, siinä missä monilla toimialoilla käytännön murros on vielä pisteessä, jossa alan toimijat kokevat aineettoman arvon korostuvan aineellisen arvoon keskittymisen sijaan. Lainsäädäntökin (esim. verotuksen ja tullien osalta) on historiallisesti painottanut aineellista näkökulmaa enemmän kuin aineetonta.

- Riepula, Mikko: The Short History of Intellectual Capital – What is the Concept Good for and for What Not. Arvioitavana julkaistavaksi Journal of Intellectual Capital –nimiseen lehteen.

Anu Pitkänen tutki väitöskirjatutkimuksessa, joka osittain kuului tähän projektiin, tavaramerkkioikeuden ja tekijänoikeuden päällekkäisyystilanteita. Tavaramerkkiä voidaan suojata sen saaman tavaramerkkisuojan lisäksi tekijänoikeudellisena kirjallisena tai taiteellisenä teoksena. Tällöin suojan kohde täyttää tavaramerkki- ja tekijänoikeuslaissa säädetyt oikeussuojan kriteerit. Tutkimuksessa kiinnitetään huomiota tavaramerkki- ja tekijänoikeusjärjestelmien samankaltaisuuksiin ja eroihin sekä siihen, mitä kaksoissuojan myöntämisestä käytännössä seuraa. Millä edellytyksin ja millä tavoin merkinhaltijalla on oikeus käyttää teosta tavaramerkissä? Lisäksi tutkitaan, miten kaksoissuoja vaikuttaa merkinhaltijan oikeuksiin suhteessa kolmanteen. Kirjassa käsitellään käytännön oikeuselämässä ongelmallisia kysymyksiä, kuten toisen teoksen sisältävän tavaramerkin rekisteröintiä sekä oikeudenluovutuksiin liittyviä kysymyksiä, kuten luovutuksensaajan oikeutta muuttaa ja luovuttaa edelleen tekijänoikeudella suojattua tavaramerkkiä. Lisäksi pohditaan, onko vii-

meaikaisen oikeuskehityksen myötä löydetävissä perusteita tavaramerkki- ja tekijänoikeuden kaksoissuojan rajoittamiselle.

- Anu Pitkänen: Tavaramerkkioikeuden ja tekijänoikeuden kaksoissuoja (Suomalainen lakimiesyhdistys, A-sarja 2016), väitöskirja.

Teemu Puutio on tutkinut patenttiriitoihin liittyviä *reverse payment* -sovintoja:

Scholars of pharmaceutical patent law are increasingly finding themselves sharing both academic interests and lively discussions with an unfamiliar type of interlocutor in the realm of judicial analysis namely economists and competition policy specialists. While the arguments on all sides of the table have undoubtedly been rejuvenated by the fruitful cross scientific discourse, a wealth of issues where ostensibly perpetual chasms of divergent views exist have also been revealed. This article deals with reverse payments in patent settlements: a subject which has earned the attention of some of the brightest judicial and economic minds alive today, and as a consequence, has inspired fascinating developments in both jurisprudence and economic thinking. This paper will critically assess the recent jurisprudence concerning the size of reverse payments, the main tests for assessing the acceptability of such arrangements and the probabilistic nature of patent disputes in general.

- Teemu Puutio: Size matters: Justifying sizeable reverse payments in patent disputes (EPIP 2016 Compendium, forthcoming in 2017)

Ulla-Maija Mylly on tutkinut tekijänoikeuden omaperäisyyden käsitteen harmonisointia EU:ssa. Vaikka omaperäisyys on suomalaisessa kontekstissa teoskynnyksen ja tekijänoikeussuojan osakriteeri, kansainvälisissä tekijänoikeussopimuksissa ja tekijänoikeuskirjallisuudessa omaperäisyys viittaa tekijänoikeussuojan syntymisen koko laadulliseen vaatimustasoon. Omaperäisyyskäsitettä käytetään kansainvälisessä keskustelussa samassa tarkoituksessa kuin suomalaisessa keskusteluissa on käytetty teoskynnystä. Omaperäisyys saa eri maissa ja oikeuskulttuureissa erilaisen merkityssisällön, mutta tällä käsitteellä pyritään kansainvälisessä keskustelussa kattamaan tekijänoikeussuojan syntymisen edellytyksenä olevat erilaiset laadulliset variaatiot. Artikkelin keskiössä on EU-tasolla tapahtunut tekijänoikeuden omaperäisyyden harmonisointiprosessi ja sen kohtaamat oikeuskulttuurien erilaisuudesta johtuvat luonnolliset haasteet. Erityisesti suomalaisia ja englantilaisia oikeustapauksia ja akateemisia kannanottoja käytetään esimerkkeinä siitä, miten harmonisointiprosessi on kansallisella tasolla sujunut.

- Ulla-Maija Mylly: Tekijänoikeuden omaperäisyyden harmonisointi Euroopan unionissa, Lakimies 6/2016, pp. 907-930.

Tuomas Mylly on tutkinut parodiasäännöksiä tekijänoikeudessa. Charlie Hebdon toimitukseen tammikuussa 2015 kohdistunut terroristi-isku on herättänyt laajaa julkista keskustelua sananvapaudesta, radikalisoitumisen taustasyistä sekä spekulointia poliittisen kentän mahdollisista reaktiosta iskuihin. Tapauksen herättämän yhteiskunnallisen keskustelun lisäksi mielenkiintoista on myös, miten oikeus

määrittää talouden, politiikan, taiteen ja kansalaisyhteiskunnan rajapinnassa tapahtuvaa pilakuvien piirtämistä ja julkaisemista? Onko tällainen toiminta EU:n alueella lainsäädännöllisesti niin vapaata kuin iskun jälkeisissä keskusteluissa on usein oletettu? Tämä tutkimus pohtii parodian sääntelyn kautta eurooppalaisen talousoikeuden kehitystä ja tutkimuksellisia tarpeita. EU-tuomioistuimen Deckmyn-ratkaisu tarjoaa pohdinnoille kiinnostavaa materiaalia. Ratkaisu määrittää parodian tekijänoikeudellista sallittavuutta. Juuri immateriaalioikeudet, erityisesti tavaramerkki- ja tekijänoikeus, ovat ei-autoritäärisissä maissa parodian keskeiset sääntelijät.

- Tuomas Mylly: Parodia ja eurooppalainen talousoikeus, *Lakimies*, vol. 113, issue 7-8/2015, pp. 1102-1107.

Tuomas Mylly on tutkinut ihmisoikeuksien vaikutusta aineettomiin oikeuksiin EU:ssa:

The CJEU has increasingly used fundamental rights argumentation in intellectual property context. Whether this development should be applauded or critiqued – or perhaps both – is disputable. On one hand, the application of fundamental rights could be used to balance intellectual property with broader values and to curb many of its proprietary excesses by directing intellectual property advocates to work within international human rights venues. On the other hand, more skeptical voices suspect that the CJEU could have strategically referred to fundamental rights in order to facilitate its attempts to harmonize otherwise fragmented and still partial EU copyright law. Moreover, increasing invocations of fundamental rights arguments in IP contexts could shift our attention away from the broader problematic deve-

lopments of IP law, when instead we should concentrate on the proper inner limits of intellectual property and its unjustifiable general developments. The article concentrates on EU law, and the IP-fundamental rights case-law of the CJEU, in particular. It seeks to evaluate the impact fundamental rights have had on IP cases and doctrine. It will also discuss some of the risks that increasing references to fundamental rights produce. The chapter argues that although fundamental rights could be used to control some of the excesses of IP protection and enforcement, such a limiting function is not visible in EU case-law. Instead, references to fundamental rights have often strengthened already strong IP protection and led to new problems.

- Tuomas Mylly: The constitutionalization of the European legal order: impact of human rights on intellectual property in the EU, in Geiger, Christophe (ed.): *Research Handbook on Human Rights and Intellectual Property* (Edward Elgar, 2015), 103-131.

Tuomas Mylly tutki EU:n yhtenäispatenttijärjestelmää perustusoikeudellisesta näkökulmasta:

“This chapter argues that significant constitutional tensions are built into the unitary patent package. The CJEU has found the previous proposals to undermine the autonomy of the European Union legal order and the ability of the Member State courts’ to utilise the preliminary ruling procedure. The position of the Unified Patent Court (UPC) is interesting as it has sui generis character as a Member State court, with its own procedural norms, sources of law doctrine, language regime, and com-

position of international judges. In contrast to typical Member State specialised courts, it is detached from the legal order of any particular Member State. It does not interact with other domestic courts, nor has it at its disposal general doctrines of law anchored in the legal order of any particular Member State. Moreover, it lacks a background constitution and a system of national fundamental rights. This trans-national court specialised solely in European patent law is thus cut loose from the chains of any Member State background legal order and its constitutional framework. The chapter submits that the CJEU could hold the unitary patent package to be unconstitutional and for good reason. Yet the political pressure to save the unitary patent package negotiated for decades from being unconstitutional is significant. Provided the CJEU bends to these political pressures, it might save the package by simultaneously discovering unexpected constitutional safeguards, and its own competence to evaluate the UPCA and perhaps also other intergovernmental parts of the package. Nevertheless, such a solution could also entail constitutional problems.”

- Tuomas Mylly: A Constitutional Perspective, in Pila, Justine and Wadlow, Christopher (eds): *The EU Unitary Patent System* (Hart Publishing, Studies of the Oxford Institute of European and Comparative law, 2015), 77-109.

Tuomas Mylly on tutkinut yhtenäispatenttijärjestelmää myös sen Union oikeusjärjestelmän perusteille aiheuttamien ongelmien näkökulmasta:

The unitary patent package presents an unprecedented experiment, creating a relatively

autonomous legal regime on the borderline between intergovernmentalism and Union law. This essay will discuss the problems the unitary patent would produce for the Union in its current form. It observes that it would intensify the hybridization and fragmentation of Union law already on its way in the area of Economic and Monetary Union. In that area, the ECJ has, in *Pringle and Gauweiler*, blessed unorthodox measures having, among others, recourse to an inter se agreement between Member States. In contrast, the ECJ’s emphatic concern in *Opinion 2/13* (ECHR accession) over the autonomy of EU law and judicial protection of individuals’ rights under that law is not present in the EPUE-judgement. In the current context, the ECJ agreed that international treaties beyond the control of the Union provide the EPUE Regulation its substantive content. It approved that the EU title is attached to a European patent granted by the EPO, without access to judicial review before EU courts or any other guarantees that the EPO complies with EU norms when issuing the European patent, to which the unitary effect is then attached. Not only will the decisions of the EPO be shielded from direct court review, but also the system as a whole appears largely fenced against the risk of judicial review. All this poses a threat to the unity of EU law and its core principles concerning judicial review, legality and balance of rights.

- Tuomas Mylly: *Hovering between intergovernmentalism and unionization – the shape of unitary patents* (lähetty eurooppalaiseen kausijulkaisuun).

Tuomas Mylly ja Ulla-Maija Mylly ovat tutkineet toimenpiteitä, joilla Suomessa voidaan

puuttua laittoman aineiston levittämiseen internetissä:

The report presents the legal framework as well as the relevant case law and practices concerning the filtering, blocking and takedown of illegal content on the internet in Finland. The report is part of the comparative study on the laws and practice in respect of filtering, blocking and takedown of illegal content on the internet, commissioned by the Council of Europe to the Swiss Institute of Comparative Law. It considers the possibility of such action in cases where public order or internal security concerns are at stake as well as in cases of violation of personality rights and intellectual property rights. It examines the legal framework underpinning decisions to filter, block and takedown illegal content on the internet, the competent authority to take such decisions and the conditions of their enforcement. The scope of the study also includes consideration of the potential for existing extra-judicial scrutiny of online content as well as a brief description of relevant and important case law.

- Tuomas Mylly: Comparative Study on blocking, filtering and take-down of illegal internet content, country report concerning Finland, together with Ulla-Maija Mylly, published by Council of Europe, <http://www.coe.int/en/web/freedom-expression/study-filtering-blocking-and-take-down-of-illegal-content-on-the-internet>, pp. 218-235.

Talous

Projektin budjetti oli Tekesin päätöksen mukaan yhteensä 449 998 €. Tästä Hankenin

osuus oli 40 909 €, Aalto-yliopiston 174 436 €, Turun yliopiston 156 435 € ja Helsingin yliopiston 78 218 €. Tekes rahoitti projekteja yhteensä 269 800 € sekä Nokia, Wärtsilä, Yleisradio, TEM, OKM ja Teosto yhteensä 55 000 €. Yliopistojen omarahoitus oli yhteensä 135 047 €.

Yhteenveto

IPR in New Value Creation -tutkimusprojekti onnistui varsin hyvin. Tutkimustyö tuotti edellä kuvatun mukaisesti paljon tuloksia, joita on julkaistu ja julkaistaan kansainvälisissä tieteellisissä lehdissä.

Projekti lisäsi kansainvälistä yhteistyötämme. Erityisesti vierailu Kaliforniaan ja yhteinen työpaja, jonka professori Merges isännöi Berkeleyssä, rakensi pohjaa tulevallekin yhteistyölle.

Tulevaisuustyöpajat tuottivat aineistoa tutkimustyöllemme, mutta ne myös lisäsivät osallistuvien yritysten ja organisaatioiden ymmärrystä projektin aihepiiristä ja lisäsivät arvokkaalla tavalla yhteistyötä yliopistojen ja muiden osallistujien välille.

Lisätiedot

Lisätietoja projektista antaa tutkimusjohtaja Olli Pitkänen, IPR University Center, olli.pitkanen@iprinfo.com